

(Ontbrekende) architectuurkritiek in Finland – Een pleidooi voor een professionele architectuurjournalistiek

Je zou kunnen stellen dat vanwege de beperkte omvang van de beroepsgroep architectuurkritiek in Finland oppervlakkig is. Finland telt één architect op ongeveer 1.000 inwoners;[1] de Finse vereniging van architecten SAFA heeft ongeveer 3.000 leden (er zijn ook architecten die geen lid zijn van deze vereniging). Vroeger kregen architecten de gelegenheid hun werk te presenteren in het Finse architectuurtijdschrift *Arkkitehti*;^[2] voor werkelijke kritiek was er in elk nummer slechts plaats voor enkele gebouwen. Tegenwoordig moeten die presentaties idealiter aan de gebruikelijke journalistieke normen voldoen, maar kritische besprekingen behoren nog steeds tot de uitzonderingen. In andere publicaties (met een zeer beperkte oplage), zoals het blad *ptah*, dat wordt uitgegeven door de *Alvar Aalto Academie*, is kritiek een nog zeldzamer fenomeen. Zelfs het grootste Finse dagblad neemt in zijn kolommen misschien maar eens in de twee maanden architectuurkritiek op. Veel dagbladen beschikken over een journalist die gespecialiseerd is in kwesties over stedenbouw en woningbouw, en die, als er een artikel over een nieuw gebouw moet verschijnen, ook fungeert als architectuurcriticus (vaak met weinig expertise). Het is bijvoorbeeld zo'n beetje de regel dat de ontwerper van het gebouw niet bij die artikelen wordt genoemd.

Helsingin Sanomat, het grootste dagblad van Finland, is onlangs van start gegaan met een reeks artikelen over nieuwe gebouwen geschreven door een kunsthistoricus en een architect. Een mooie aanwinst, maar het is in dit stadium moeilijk het niveau van de kritiek te beoordelen. Meer uitvoerige analyses verschijnen onregelmatig in de media, of in combinatie met congressen van de SAFA of grote evenementen zoals symposia van de *Alvar Aalto Academie*. Het bulletin *Arkkitehti uutiset*, uitgegeven door de SAFA, kan worden beschouwd als een intern evaluatiemiddel: soms is het debat werkelijk verhit. Toch ontbreekt het de beroepsgroep aan een actieve debatcultuur, wat bijvoorbeeld duidelijk blijkt uit het ontbreken van enig *online* debat. Er zijn enkele gelukkige uitzonderingen op deze regel, zoals het blog *Arkkiwahti - Watching Over Architecture* van Tarja Nurmi, een freelance schrijver en architect.^[3]

Tussen internationale en lokale kritiek

Het debat over de architectuurkritiek – of liever gezegd: over het gebrek daaraan – is in Finland minstens zolang aan de gang als mijn carrière duurt, dat wil zeggen zo'n jaar of 30. Gewoonlijk zijn de beschuldigingen over het gebrek aan kritiek gericht tegen de kranten, maar over radio, tv en de laatste tijd de vaktijdschriften worden dezelfde klachten geuit.^[4] Er wordt wel gedacht dat het gebrek aan kritiek een negatief effect heeft op zowel de vooruitgang en de (toch al gebrekkige) kennis van het vakgebied, als op de algemene belangstelling voor bouwcultuur en architectuur. Kritiek, ook op andere gebieden, zwengelt immers discussie aan en helpt kunstenaars hun werk te contextualiseren

[1] In heel Finland wonen ongeveer 5 miljoen mensen.

[2] Elk lid van de associatie ontvangt het Finse architectuurtijdschrift *Arkkitehti* gratis bij het lidmaatschap.

[3] Zie: <http://tarjanurmi-arkkiwahti.blogspot.com>.

com. Sommige van haar bijdragen zijn in het Engels geschreven.

[4] Vooral *Helsingin Sanomat*, het grootste dagblad van Finland, dat algemeen een gebrek aan (om het even welke soort) kritiek wordt aangewreven.

(The Lack of) Architecture Criticism in Finland – A Plea for Developing Professional Architecture Journalism

Owing to the small size of the profession in Finland, you could say that architecture criticism is cursory there. Finland has one architect per thousand or so Finnish citizens;[1] the Finnish Association of Architects SAFA has some 3,000 members, and there are also a number of architects outside the Association. The *Finnish Architectural Review*[2] used to allow architects to present their own works, and criticism proper was only exercised on the precious few buildings featured in each issue. Today, the presentations are subject to normal journalistic standards, but critical reviews continue to be 'special orders'. In other publications (with very limited circulation), such as the magazine *ptah* published by the Alvar Aalto Academy, criticism is a rarer phenomenon, and even the largest daily only features architecture criticism perhaps once every two months. Many daily papers have a journalist who specialises in urban or housing issues, and who also serves as an architecture critic (often with little expertise) when new buildings are featured. It is, for example, almost a rule that the articles fail to name the designer of the building.

Recently, Finland's largest daily, *Helsingin Sanomat*, has introduced a series of presentations of new buildings, written by an art historian and an architect. This is a commendable addition, but it is difficult as yet to evaluate the standard of the criticism. More comprehensive analyses infrequently appear in the media or in conjunction with SAFA conferences or larger events, such as Alvar Aalto symposiums. The *Arkkitehti uutiset* bulletin published by SAFA (in Finnish only) can be regarded as an internal channel for evaluation; sometimes the debate is heated indeed. Yet the profession lacks an active culture of discussion, which is manifest, for example, in the non-existent online debate. There are some happy exceptions to this rule, such as the blog *Arkkivahti – Watching over Architecture* – by Tarja Nurmi, a freelance writer and architect.[3]

Between International and Local Criticism

The debate on architecture criticism – or rather, the lack of it – has been going on in Finland for at least the entire length of my career, that is some 30 years. Usually, accusations of a lack of criticism are addressed to newspapers, but the same complaints are made about radio, TV and, more recently, professional journals.[4] Lack of criticism has been considered to have a negative effect on the progress of and general lack of knowledge about the field, as well as on general interest in the culture of building and architecture. Criticism, also in other fields, generates discussion and helps artists to contextualise their work within the professional community. This makes it even stranger that so little gets written about our built environment – our everyday companion, whether we like it or not – and even then, often with little knowledge.

[1] In total, there are some 5 million inhabitants in Finland.

[2] Each member of the Association receives the *Finnish Architectural Review* as a membership benefit.

[3] See: <http://tarjanurmi-arkkivahti.blogspot.com/>. Some of her entries are written in English.

[4] Particularly *Helsingin Sanomat*, the biggest daily in Finland, which is generally accused of a lack of all kinds of criticism.

binnen de beroepsgemeenschap. Daardoor is het nog vreemder dat er zo weinig wordt geschreven over onze gebouwde omgeving – ons dagelijks gezelschap, of we willen of niet – en als dat wel gebeurt, is het vaak met weinig kennis van zaken.

Hannu Olkinuora, hoofdredacteur van *Hufvudstadsbladet*, een Zweedstalig dagblad dat wordt uitgegeven in Helsinki, concretiseert de droevige staat waarin de Finse cultuurkritiek verkeert in een recente column: 'De vertwijfeling over de stand van zaken in de cultuur-journalistiek heeft symptomen ontwikkeld die niet alleen blijf geven van een intellectuele recessie, maar ook van verwarring onder de uitgevers van journalistieke producties. De vraag is en blijft: is cultuur commercieel wel interessant voor de media?' Olkinuora is bang dat de nationale kritiek zal verdwijnen, omdat kranten zich op lokale kwesties toelleggen. Hij beëindigt zijn polemieek door te zeggen:

Laten we een scala aan kritiek stimuleren, zelfs als het om concurrerende media gaat. Zijn we in staat de belangen van ons eigen medium opzij te zetten? Wordt dit tegengehouden door wederzijdse rivaliteit? De vasthoudende lezers van kunstkritiek waarderen een scala aan mogelijkheden: waarom zouden we daar niet op inspelen? Het is volkomen duidelijk dat ze kritisch zullen staan tegenover onze kritische normen, wat we ook doen.[5]

Kortom, zien we een verschuiving richting lokale kritiek, of is de internationale kritiek zich aan het afscheiden van de nationale? Met betrekking tot de architectuur lijkt het laatste het geval – de nationale kritiek is dus aan het verdwijnen – maar het gebrek aan authentieke, constructieve en progressieve kritiek lijkt ook als een dreigende wolk boven het internationale speelveld te hangen. Ik ben het eens met wat Olkinuora zegt over de respons van lezers, maar als de kritiek afneemt, heeft het publiek minder kans kennis te nemen van een gedifferentieerde journalistiek, wat op zijn beurt een verarming van de normen voor mediakritiek betekent.

In de inleiding van *Looking at European Architecture: a critical view*[6] heeft Joseph Rykwert, voor wie ik veel respect heb, het over de rol die kritiek speelt bij alle menselijke activiteiten en hij verwijst daarbij naar Vitruvius: 'Zonder wederzijdse kritiek zouden gebouwen niet steeds beter hebben kunnen worden. Kritiek was in feite de voornaamste impuls voor het ontstaan van de taal en essentiële sociale verbintenissen.' Rykwert vervolgt: '(...) kritiek is alomtegenwoordig en heeft de activiteiten van bouwers altijd begeleid. Je zou zelfs kunnen zeggen dat *niet* bouwen de enige manier is om kritiek te ontwijken'. [7] Kritiek bestaat nu eenmaal en ze wordt voortdurend toegepast bij de ontwikkeling van het vakgebied. Waarom zien we het dan zo weinig in druk? Waarom is ze zo zeldzaam en onregelmatig van kwaliteit? Het feit dat architecten en andere belanghebbenden binnen het vakgebied er niet aan gewend zijn discussies aan te gaan, behalve in vaktijdschriften, zou een reden kunnen zijn.

Hoge golven in kleine kring

In Finland zijn competente architectuurcritici schaars. De enige personen die vandaag de dag voldoende deskundig zijn om de technische of functionele kwaliteiten van een gebouw te beoordelen, zijn de ontwerpers en gebruikers ervan. Architecten zijn echter zeer

[5] Hannu Olkinuora, 'Kritiikkiä kritiikittä', column op de website van het Finse cultuurfonds *Pirkanmaan Rahasto*, januari 2010.

[6] Sylvie Lemaire e.a. (red.), *Looking at European Architecture: a critical view* (Brussel: CIVA, 2008).

[7] Ibid., 19. Deze bundel is gepubliceerd door GAUDI: <http://www.gaudi-programme.net>.

Hannu Olkinuora, the editor-in-chief of *Hufvudstadsbladet*, a Swedish-speaking daily published in Helsinki, crystallises the sad state of Finnish cultural criticism in a recent column: 'The agony over the state of cultural journalism has gained symptoms which tell not only of an intellectual recession but also of the confusion among publishers of journalism. It's an eternal issue: does culture sell media?' Olkinuora fears that national criticism will disappear, with newspapers focusing on local matters, and ends his polemic comment by saying:

Let us promote the whole range of criticism, even when it includes competing media. Can we see beyond the interests of our own medium? Does mutual competition prevent this? The die-hard readers of arts criticism appreciate a range of options; why should we not cater to them? It is perfectly clear that they will be critical towards our standard of criticism, whatever we do.[5]

Are we, thus, moving towards local criticism, or is international criticism diverging from national? With regard to architecture, the latter seems to be taking place – national criticism disappearing, that is – but the lack of genuine, constructive and progressive criticism seems to loom over the international playground as well. I agree with what Olkinuora says about reader feedback, but with a decrease in criticism, the audience has fewer opportunities to acquaint themselves with multifaceted criticism, which, in turn, means a decrease in the standard of media criticism.

In the introduction of *Looking at European Architecture: A Critical View*, [6] Joseph Rykwert, whom I greatly respect, talks about the role of criticism in all human activities, and refers to Vitruvius: 'Buildings...could not have been improved progressively without mutual criticism. In fact, criticism was the prime impulse in the formation of language and the essential social bond.' Rykwert continues: 'Criticism is all-pervasive and has always accompanied the activities of builders. You might even say that the only way to avoid criticism is not to build.' [7] By default, criticism does exist and it is constantly applied to developing the field. Why, then, do we rarely see it published? Why is it so scarce and of such uneven quality? One reason might be the fact that architects and other stakeholders in the field are not accustomed to engaging in discussion outside of professional publications.

Huge Waves in Small Circles

In Finland, competent architecture critics are scarce. The only people currently possessing enough competence to evaluate the technical or functional quality of buildings are their designers and users. The architects, however, are most reluctant to publicly review their colleagues' creations – it is considered unethical. The professional circles in Finland are very small, and an individual review may spark disproportionate reactions. No professional wants to be involved in something like that. Moreover, it is easy to be labelled a 'mere' critic, as the combination of critic and practising architect seems to rarely work.

In addition to immaturity in receiving criticism, I think that in Finland we have great problems with the quality of criticism; architecture criticism lacks a sound basis, is

[5] Hannu Olkinuora: 'Kritiikkiä kritiikittä', web column of the The Finnish Cultural Foundation Pirkanmaa Regional Fund, January 2010.

[6] Sylvie Lemaire, et al. (eds.), *Looking at European Architecture: A Critical View* (Brussels: CIVA, 2008).

[7] Ibid., 19. This compilation was published by the GAUDI programme: <http://www.gaudi-programme.net>.

afkerig van het publiekelijk bespreken van de creaties van hun collega's – dat wordt als onethisch beschouwd. In Finland is het professionele wereldje erg klein en een afzonderlijke bespreking kan disproportionele reacties uitlokken. Geen enkele professional wil in zoiets verwickeld raken. Je wordt daarnaast gemakkelijk weggezet als 'maar' een criticus, daar de combinatie van criticus en uitvoerend architect maar zelden een gelukkige is.

Behalve onvolwassenheid bij het incasseren van kritiek, denk ik dat we in Finland een groot probleem hebben met de kwaliteit van de kritiek: architectuurkritiek ontbeert een solide basis, is oppervlakkig van structuur en wordt door niet meer dan een handvol personen geschreven. Toen ik in *ptah*, het tijdschrift dat wordt uitgegeven door de *Alvar Aalto Academie*, begon met professionele evaluaties van renovatieprojecten (hoofdzakelijk gebouwen uit de jaren vijftig) werd ik geconfronteerd met een gebrek aan deskundige schrijvers. Iedere beschikbare expert was meteen ook uitvoerend architect. Nadat we over een aantal projecten hadden gepubliceerd, begon het tot me door te dringen dat we op een situatie afkoersten waarin mensen elkaars werk zaten te evalueren. Dit had interessant en instructief kunnen zijn, ware het niet dat het gebrek aan objectiviteit de inspanning zou hebben ondermijnd.

Eerder waren we op de redactie van *Arkkitehti* op een soortgelijk kleine-landen-probleem gestuit, toen we de mogelijkheid bespraken om in elk nummer ook aandacht te besteden aan slechte architectuur en regelrechte schandvlekken. Het gerenommeerde Britse tijdschrift *The Architectural Review* diende indertijd tot voorbeeld van die praktijk. Maar ook dit plan viel niet te realiseren. We zagen in dat het allereerste schandvlekartikel waarschijnlijk veel meer publiciteit zou trekken dan het project werkelijk waard was: de individuele architect zou daardoor disproportioneel onder druk komen te staan en de bekritiseerde 'slechte' architectuur zou zodoende buitengewoon slecht hebben geleken. Wanneer kritiek schaars is kan een bescheiden briesje reusachtige golven teweegbrengen: sommige onderwerpen nemen enorme proporties aan, terwijl andere, die maatschappelijk van groter belang zijn, mogelijk grotendeels genegeerd worden.

De toekomst van de kritiek

Als we het hebben over de toekomst van de kritiek, moeten we dan soms critici trainen, criteria bijstellen of kritiek delegeren? Er is, tenminste in Finland, geen opleiding voor schrijvers met verstand van architectuur: het vakgebied betekent een uitdaging. De opleidingen in bijvoorbeeld kunstgeschiedenis of journalistiek bieden eigenlijk niet voldoende kennis aan om functionaliteit of bouwtechniek te kunnen begrijpen. Een paar jaar geleden namen we in Finland het initiatief voor een cursus, gericht op schrijvers met belangstelling voor architectuur. Het idee was een groep van zes tot tien mensen te verzamelen, voornamelijk in architectuur geïnteresseerde journalisten, die voor bestaande media teksten (artikelen, radiocolumns, interviews) zouden gaan schrijven en bekritisieren. De groep zou maandelijks bij elkaar komen en kritiek krijgen van niet alleen groepsleden, maar ook van redacteuren van vaktijdschriften, ervaren freelance auteurs, architecten en ontwerpers. Ondanks verscheidene subsidieaanvragen wacht de cursus nog steeds op financiering door enthousiaste sponsors.

Het leveren van kritiek zou uiteraard ook gedelegeerd moeten worden: de gebruikers van een gebouw vormen doorgaans een goede bron van kritiek. Toen ik hoofdredacteur was van het Finse architectuurtijdschrift *Arkkitehti* vroeg ik vaak naar de mening van de gebruikers van het gebouw, waarover we een artikel zouden publiceren. Hierbij een voorbeeld van

flimsy in structure and is written by just a handful of people. When I launched the professional evaluations of renovation projects (mainly concerning 1950s' buildings) in *ptah*, the magazine published by the Alvar Aalto Academy, we were faced with a lack of competent writers. Every available expert was also a practising architect, and after publishing a couple of projects, it dawned on me that we were heading towards a situation in which people were evaluating each other's work. No doubt this would have been interesting and educating, but the lack of objectivity would have undermined the endeavour.

Earlier, we had bumped into a similar small-country problem within the editorial board of the *Finnish Architectural Review*, when we discussed the possibility of also featuring poor architecture and downright disgraces in every issue. *The Architectural Review*, the distinguished British journal, provided an example of such a practice in those days. Yet this plan was, again, not to be. We felt that the very first 'disgrace' article was likely to receive too much publicity in relation to its actual significance: the pressure directed at an individual architect would have been out of proportion, and merely poor architecture would have appeared tremendously bad. When criticism is scarce, a modest blow may generate huge waves: some topics grow out of proportion, while others with more societal significance may be largely ignored.

The Future of Criticism

To ensure the future of criticism, should we train critics, change criteria or delegate criticism? In Finland, there is no training for writers who understand architecture: the field is challenging, and studies in, say, art history or journalism hardly provide sufficient competence in understanding functionality or structural engineering. A couple of years ago we were planning a course in Finland, aimed at writers interested in architecture. The idea was to get together a group of six to ten people, mostly journalists with an interest in architecture, who would write and criticise texts – articles, radio columns, interviews – for existing media. The group would convene once a month, and receive criticism from not only peers but also editors of professional journals, experienced freelance writers, architects and designers. In spite of several grant applications, the course is still awaiting the financial support of enthusiastic sponsors.

Indeed, criticism should also be delegated: the users of a building are usually a good source of criticism. When I was the editor-in-chief of *Arkkitehti*, the *Finnish Architectural Review*, I often asked users' opinions of the buildings we were going to feature. I can give one example of the immaturity of architects and the problems involved in using user feedback: one time an architect whose building we were going to feature threatened to withdraw the project from publication^[8] if we chose to publish the criticism of the users – which was, in my opinion, quite mild and appreciative of the architect.^[9]

If there is to be a future for architecture criticism in Finland, not only on the international and local levels, but also nationally, a change will have to take place in the themes and topics; the criteria applied to evaluating buildings should be extended to include not only aesthetical, but also – increasingly – ethical objectives and environmental considerations (such as the carbon footprint). Visual qualities are given far too much space, ignoring the context of the immediate vicinity and the users. The role of architecture in society at large should be at stake, as well as its responsibilities on the level of sustainability. Articles could address, for example, the social respon-

[8] For instance, forbid us from using the drawings and photographs he had submitted.

[9] With a bit more perspective, I think now that I should have just published the project without the architect's own images.

de onvolwassenheid van architecten en de problemen die het benutten van gebruikersrespons met zich meebrengt: een architect over wiens gebouw we een artikel zouden opnemen, dreigde zich terug te trekken,[8] als we er voor kozen de kritiek die de gebruikers hadden geleverd te publiceren: kritiek die volgens mij vrij mild was en waaruit bewondering voor de architect sprak.[9]

Wil architectuurkritiek in Finland een toekomst hebben, niet alleen op internationaal en lokaal, maar ook op nationaal niveau, dan moet er ook iets veranderen aan de thema's en onderwerpen. De criteria die bij de evaluatie van gebouwen worden toegepast, moeten worden uitgebreid met niet alleen esthetische, maar ook (en dat in toenemende mate) ethische doelstellingen en milieuoverwegingen. Visuele kwaliteiten krijgen veel te veel ruimte, waarbij de context van de onmiddellijke omgeving en de gebruikers wordt genegeerd. De inzet zou niet alleen de rol van de architectuur in de maatschappij als geheel moeten zijn, maar ook haar verantwoordelijkheid op het vlak van duurzaamheid. Artikelen zouden bijvoorbeeld kunnen gaan over de maatschappelijke verantwoordelijkheid die de architect draagt voor zijn werk. Of de kritiek zou zich kunnen richten op de vraag hoe een project zich verhoudt tot sociale interactie en de doelen van een democratische samenleving. In termen van duurzaamheid kan men zich afvragen of een gebouw heeft bijgedragen aan de schepping van een betere omgeving, kortom, of het welzijn heeft gestimuleerd. Is er rekening gehouden met milieuoverwegingen? Wat is de ecologische *footprint* van het gebouw? Is er gebruik gemaakt van lokale materialen, ontwerpers en bouwers? Ook de werkwijze van de architectuur kan ter discussie worden gesteld: ontwerpen en ontwikkelen is tegenwoordig in hoge mate teamwork. Hoe flexibeler het teamwork, hoe beter het resultaat. Is dit zichtbaar in het ontwerp en in de gebouwde omgeving? En, ten slotte, als we kritiek beschouwen als een manier om kennis te verwerven: hoe draagt het gebouw bij aan de ontwikkeling van kunst en wetenschap? Is de filosofie van de opdracht innovatief en zijn de doelen van het ontwerp gerealiseerd?

Kritiek blijft in het nieuwe millennium een kwestie van zoeken naar de gunstigste oplossing. Het kan daarom gebeuren dat we in dit nieuwe tijdperk uitstekende architectuurcritici ontdekken onder bijvoorbeeld psychologen, economen, of energie-experts. Bovendien moeten we niet vergeten dat de architectuurkritiek in de dagelijkse praktijk al bekwaam beoefend wordt op een manier die van oudsher de meedogenloze beoordeling niet schuwt, namelijk tijdens de kritische sessies binnen de architectuuropleidingen. Probleem is dat geïnteresseerde externe critici of journalisten hier normaal gesproken niet bij aanwezig zijn. Het zou geweldig zijn als studenten journalistiek en kunstgeschiedenis, of in cultuur gespecialiseerde dagbladjournalisten, af en toe zouden worden uitgenodigd om kritische sessies op architectuuropleidingen bij te wonen, om het vocabulaire te leren en om te zien hoe toekomstige professionals worden opgeleid. Een gemeenschappelijke taal zou aldus op z'n minst kunnen voorzien in een degelijke basis voor functionele kritiek.

Epiloog: media, onderwerpen en de smaak van het publiek

Het bovengenoemde boek *Looking at European Architecture: a critical view*, dat een aardig inzicht geeft in de stand van zaken van de kritiek her en der in Europa, bracht mij ertoe een onderzoekje te doen naar de relatie tussen onderwerp, formaat en reikwijdte van artikelen. Grote dagbladen blijken geïnteresseerd te zijn in het presenteren van afzonderlijke architectuurprojecten. Slechts een handvol schrijvers, kleinschalige architectonische of culturele tijdschriften, en thematische of congresbundels gericht op architecten,

[8] Dat wil zeggen: ons verbieden de schetsen en foto's die hij had aangeleverd te gebruiken.

[9] Achteraf denk ik dat ik het project gewoon zonder het beeldmateriaal van de architect had moeten publiceren.

sibility the architect carries for his work. Criticism could also ask how the project contributed to human interaction and the goals of democratic society. In terms of sustainability, one can question if the building has contributed to the creation of a better environment or promoted well-being? Have environmental considerations been taken into account? What is the carbon footprint of the building? Have local materials, designers and builders been used? Indeed, the process of architecture can also be discussed: today, design and development are, to a great extent, teamwork. The more flexible the teamwork, the better the outcome. Does this show in design and the built environment? And finally, if we speak of criticism as a way to generate knowledge: How does the building contribute to the development of art or science? Is the philosophy of the mission innovative, and have the goals of the design been met?

Criticism in the new millennium is still looking for an optimal solution. In this new era, we might therefore find excellent architecture critics among, for example, psychologists, economists, or energy experts. In fact, we must bear in mind that there is indeed a strong existing practice of architecture criticism, and traditionally not without ruthless assessment: the critique sessions of architecture schools. The problem is that during these sessions, interested external critics or journalists are not normally present. It would indeed be great if students of journalism and art history, or newspaper journalists specialising in culture, were every now and then invited to attend critique sessions at architecture schools in order to learn the vocabulary and see how future professionals are being educated. A common language would at least provide a sound basis for functional criticism.

Epilogue: Media, Topics and the Audience's Taste

The above-mentioned book *Looking at European Architecture: A Critical View*, which provides a nice insight into the state of criticism around Europe, tempted me to carry out a small survey regarding the relation between the topic, the size and the significance of the articles. It seems that large dailies are interested in the presentation of individual projects. Only a handful of writers, small-scale architecture or cultural journals, and conference and theme compilations aimed at architects are interested in the state of architecture and architecture criticism. It's interesting to note that the articles covering these topics are generally longer than the rest, requiring a longer attention span from the reader.

Topics such as 'Cityscape change' and reviews of buildings seem to attract the readers of large-circulation professional journals, while criticism related to urban culture, or discussing the state of architecture or criticism attracts a smaller audience. The small-circulation student journal is virtually the only medium to approach the built environment through experience. A further comment: the bigger the publication, the more compact the article. We might also conclude that daily papers are likely to buy a short popular article on the state and trends of architecture; and correspondingly, a professional journal is more eager to feature a profound professional evaluation of a given project. Thus, we might say that if you want to publish in a large-scale medium, it pays to write short reviews of individual buildings or architects. If you want to discuss the state of architecture or architecture criticism on a more general level, you may start from the assumption that your readership will largely remain in academic – or otherwise limited – circles. I dare to suspect that my small contribution on this subject in *OASE* belongs to this group.

zijn geïnteresseerd in de stand van zaken in de architectuur en de architectuurkritiek. Het is ook opvallend dat de artikelen over deze onderwerpen over het algemeen langer zijn dan de overige, zodat de lezer zich langer achtereen moet kunnen concentreren.

Het lijkt erop dat een onderwerp als 'de verandering van het stadsgezicht' en besprekingen van gebouwen de lezers van vaktijdschriften met een hoge oplage aanspreken, terwijl kritiek over stedelijke cultuur, het actuele architectuurdebat of de architectuurkritiek een kleiner lezerspubliek trekken. Het studentenblad met de kleine oplage is feitelijk het enige medium dat de gebouwde omgeving via de beleving benadert. Nog een kanttekening: hoe groter de publicatie, hoe compacter het artikel. We zouden ook kunnen concluderen dat dagbladen geneigd zijn korte populaire artikelen over de stand van zaken en trends in de architectuur te kopen en dat vaktijdschriften eerder zullen warmlopen voor de publicatie van een diepgaande inhoudelijke beoordeling van een bepaald project. We zouden dus kunnen zeggen dat het loont, als je in een middelgroot medium wilt publiceren, om korte kritieken te schrijven over afzonderlijke gebouwen of individuele architecten. Wil je de stand van zaken in de architectuur of de architectuurkritiek meer in het algemeen bespreken, dan kun je uitgaan van de veronderstelling dat je lezerspubliek zich voornamelijk in academische (of anderszins besloten) kringen ophoudt. Ik waag het zelfs te veronderstellen dat mijn bescheiden bijdrage aan OASE over dit onderwerp tot deze groep behoort.

Onlangs werd ik voor een tv-programma geïnterviewd over de principes van de architectuur. Het interview maakt deel uit van een project, bestaande uit 15 afleveringen, met als thema 'cultuur voor *dummies*'. Het programma zal min of meer het hele terrein van de beschaving en de cultuur bestrijken, en ook de architectuur krijgt haar 30 minuten. Een aantal vragen die me toen werden gesteld, spelen nog door m'n hoofd. Interviewer (Tuomas Enbuske): 'Er wordt vaak gezegd dat de smaak van architecten verschilt van die van het gewone volk. Is dat waar?' 'Wat maakt een architect een toparchitect?' 'Welke architecten zou iedereen op school moeten leren kennen?'

En: 'Moet een architect compromissen sluiten?' Soms is het een goed idee zaken op een fundamenteel niveau te benaderen. Mijn antwoorden op de bovenstaande vragen zijn hier niet relevant, maar ik vond de aanpak van de interviewer interessant en tot nadenken stemmen. Misschien zouden degenen die over architectuur schrijven, zulke algemene vragen in gedachten moeten houden bij het leveren van hun volgende kritiek – daarin is het Finse publiek tenminste geïnteresseerd.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

Recently, I was interviewed on the basics of architecture for a TV show. The interview is part of a project comprising 15 episodes with the theme 'culture for dummies'. It will cover more or less the entire sphere of civilisation and culture, and architecture, too, is given its 30 minutes. A couple of questions posed to me (the majority of which revolved around our national relationship to our most international architect, because of my primary occupation) still linger in my thoughts. Interviewer (Tuomas Enbuske): 'It is often said that the tastes of architects are different from those of the common folk. Is this true? What makes a top architect? Which architects should be part of everyone's general education?' And: 'Does an architect have to make compromises?' Sometimes it is a good idea to approach things at the grassroots level. My replies to the questions above are not relevant here, but I think the interviewer's approach was interesting and thought-provoking. Perhaps those who write about architecture should keep in mind such general questions – that at least the Finnish audience is interested in – when writing their next piece of criticism.